

Meetnet vlinders

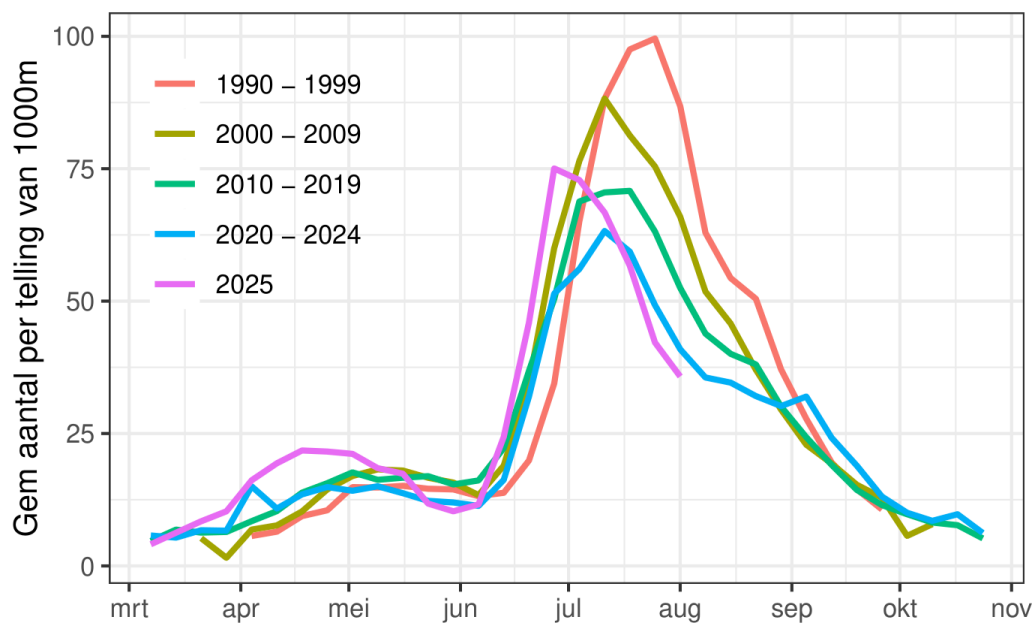
Augustus 2025

Beste teller,

Het is begin augustus, vroeger de top van het vliegseizoen, maar nu lopen de aantallen vlinders alweer behoorlijk terug. Laten we hopen dat we nog een 'september-piek' gaan krijgen, net als vorig jaar.

Aantal vlinders

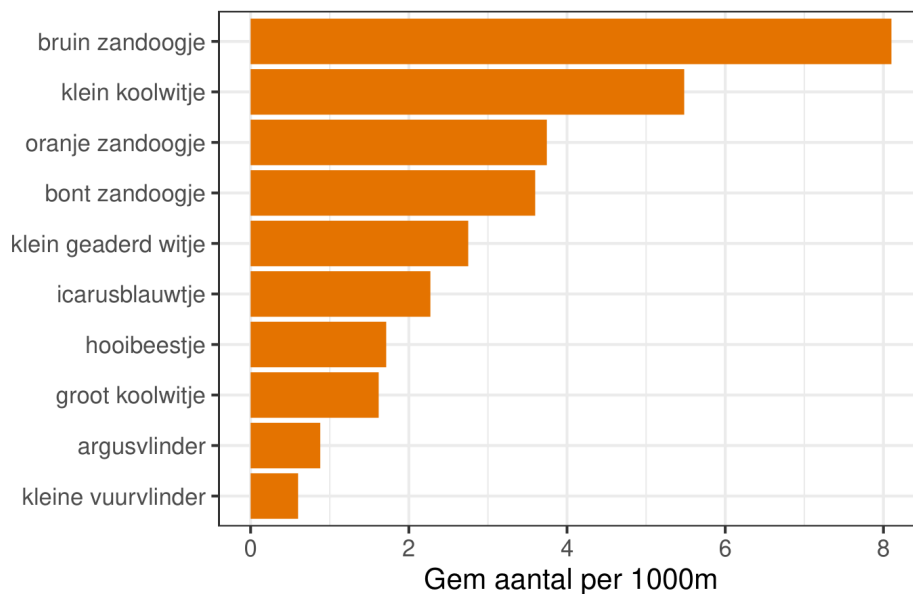
Na een voorjaar met relatief veel vlinders en een dieper dan normale dip eind mei/begin juni, liep het aantal vlinders op de routes snel op en al eind juni werd de top bereikt. Het waren vooral bruine zandoogjes en grote dikkopjes, later ook de oranje zandoogjes die het beeld bepaalden. De top lag ook iets hoger dan de afgelopen jaren. Maar al begin juli begonnen de aantallen te dalen en inmiddels liggen ze nog maar op de helft van die van een maand geleden (en ook in vergelijking tot de jaren 1990, toen augustus nog een prima vlindermaand was). Sterker nog: nog niet vaak waren er begin augustus zo weinig dagvlinders.

Talrijkste soorten

Op dit moment is het bruin zandoogje nog steeds de talrijkste soort op de vlindermonitoring routes met gemiddeld acht vlinders per 1000m. Daarna volgen klein koolwitje en oranje zandoogje. Ook het bont zandoogje doet het goed, terwijl dat een soort is die vroeger maar met enkele losse exemplaren gezien werd. Nu worden er toch gemiddeld bijna vier per 1000m geteld.

De argusvlinder heeft ook – waar hij nog voorkomt – een goed jaar, dat mag ook wel eens vermeld worden. Jammer genoeg komt deze soort alleen nog in de westelijke helft van Nederland voor, alsmede op een aantal plekken in het noorden en in Zuid-Limburg. Ooit kon hij overal gevonden worden, maar dat is al enige tijd voorbij.

Rapportage en filmpje van teller Jan Hin op Texel

Al meer dan twintig jaar lang loopt Jan Hin dezelfde route over zijn boerenerf bij Den Burg om alle vlinders te tellen die er rondfladderen. NH Nieuws maakte er een rapportage met een filmpje over:

<https://www.nhnieuws.nl/nieuws/349666/texelaar-jan-hin-telt-ruim-20-jaar-vlinders-op-zijn-eigen-land>

We danken Jan en Mirjam voor hun inzet!

Prachtige vlinderroute ter overname – en gezelligheid erbij!

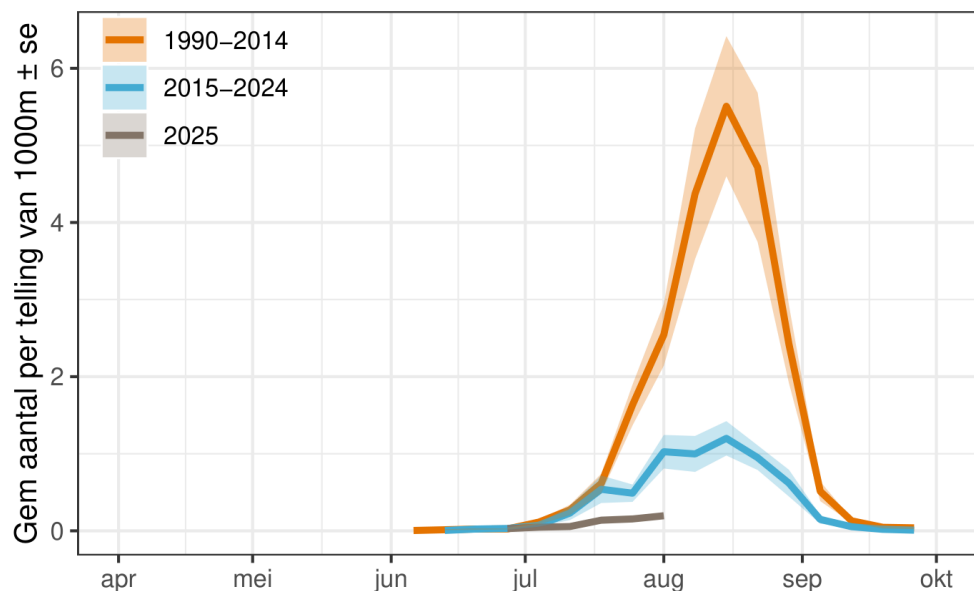
De teller van de vlinderroute V1868 Oisterwijkse Bossen en Vennen is nu een eind over de tachtig, en zou hem graag overdoen aan een andere teller. Hij zegt er zelf over: “Het is een mooie route waar ik ook al jaren de libellen en juffers heb geteld – maar die route is wel al overgenomen. Op deze route telde ik veel dagvlinders en dagactieve nachtvlinders. Als je je bij mij aanmeldt krijg je van alles te horen over vlinders en tellen. Wat het ook brengt: samen tellen en je enthousiasme delen! Onze werkgroep is een gezellige vriendenclub; we gaan al meer dan 15 jaar aan het einde van elk seizoen samen uit eten, of vaak na afloop van het tellen nog bij een van onze medetellers thuis iets drinken. Soms gaan we ook naar een restaurantje, soms bij ons gourmetten – het kan, als je wilt, veel meer zijn dan alleen een vlinderroute tellen. Krijg je er nu al zin in? Neem contact op en loop een paar keer mee.”

Stuur een mailtje naar meetnet@vlinderstichting.nl om in contact te komen met deze telgroep
Frans Boom en Anne-Marie Boom van Eindhoven, Annie Goverde en Jan Wolfs.

Heivlinder in het nauw

De heivlinder is een van de soorten die zwaar te lijden heeft onder de stikstofdepositie. Juist op droge heide is er nauwelijks bufferend vermogen in de bodem aanwezig. De stikstof laat bovendien de grassen harder groeien, waardoor open plekjes dichtgroeien en er steeds minder ruimte is voor heivlinders.

Dit jaar lijken de aantallen heivlinders extreem laag te liggen. Laten we hopen dat deze soort niet de kant van zijn broertje, de kleine heivlinder, opgaat. Van die laatste soort is nog maar één kleine populatie over.

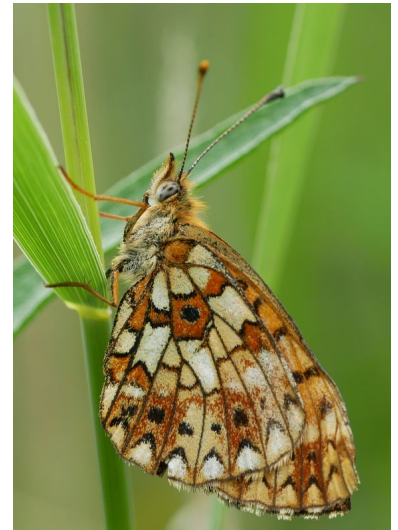
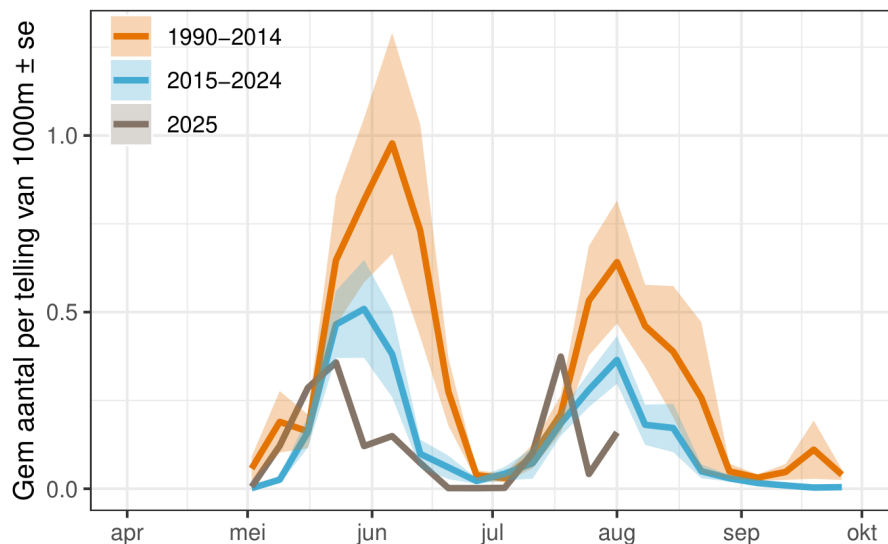

Zilveren maan

De zilveren maan is een soort die niet zo vaak aan bod komt. Terwijl het wel een belangrijke soort is. Hij is zeker niet algemeen, maar kan op de routes waar hij voorkomt soms wel in behoorlijke dichtheden voorkomen. Hij komt vooral voor op vochtige, schrale graslanden waar de waardplant moerasviooltje groeit. De grootste populaties zijn te vinden in de kop van Overijssel en op Terschelling. Daar buiten liggen er nog verspreide kleine populaties in het noorden en oosten van het land.

De zilveren maan is een van de soorten die bij ons een grotere eerste dan tweede generatie heeft. Bij de meeste soorten is juist de tweede generatie de grootste. Vermoedelijk gaat een deel van de rupsen in overwintering en komt pas volgend jaar uit, en ontwikkelt een ander deel zich door tot tweede generatie.

De dichtheden van de zilveren maan op vlindermonitoring routes loopt jammer genoeg terug. Ook dit jaar lagen de aantallen lager dan de afgelopen tien jaar, zowel voor de eerste als voor de tweede generatie. De soort heeft niet alleen last van de stikstofdepositie, maar ook van verdroging. Moerasviooltjes groeien vooral op vochtige graslanden, en met het toenemen van droogte komt er voor de zilveren maan nog een extra drukfactor bij.

Hommels

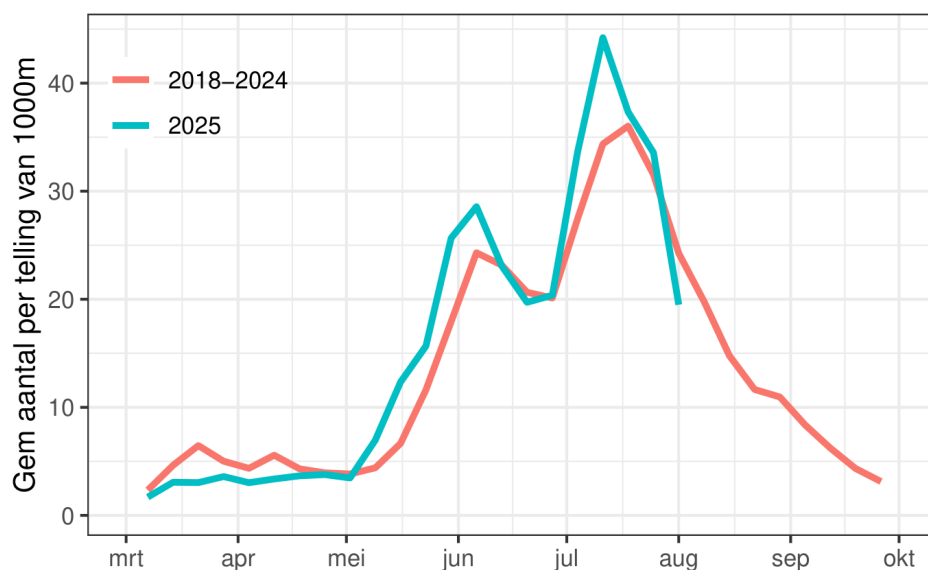
Het is alweer augustus en we naderen het einde van dit seizoen. De voorjaarssoorten met een piek eind mei/juni zijn nu echt uitgevlogen. De zomersoorten nemen in aantallen toe en bereiken hun piek in augustus. Er zijn al veel telgegevens ingevoerd. Dit jaar zijn al van 560 telroutes gegevens binnengekomen en dat is een record!

Van de vroeg vliegende soorten weidehommel en boomhommel kun je hier en daar nog nieuwe koningin tegenkomen, maar de werksters zijn echt uitgevlogen. De tuinhommel vliegt op sommige plekken nog wat langer door. Op plekken met veel bloemen, zoals rode klaver, kun je tot het einde van de zomer nog tuinhommel werksters zien. Op de zandgronden, met name vochtige heideterreinen, is de veenhommel inmiddels aan een tweede generatie begonnen. De nesten bouwen nu op richting september.

Van de laat vliegende soorten komen zandhommel en heidehommel nu echt op gang. Zij bereiken onder gunstige omstandigheden een piek in aantallen in augustus en vliegen door tot en met september. Ook de moshommel is een wat latere soort en vliegt nu in de kustgebieden.

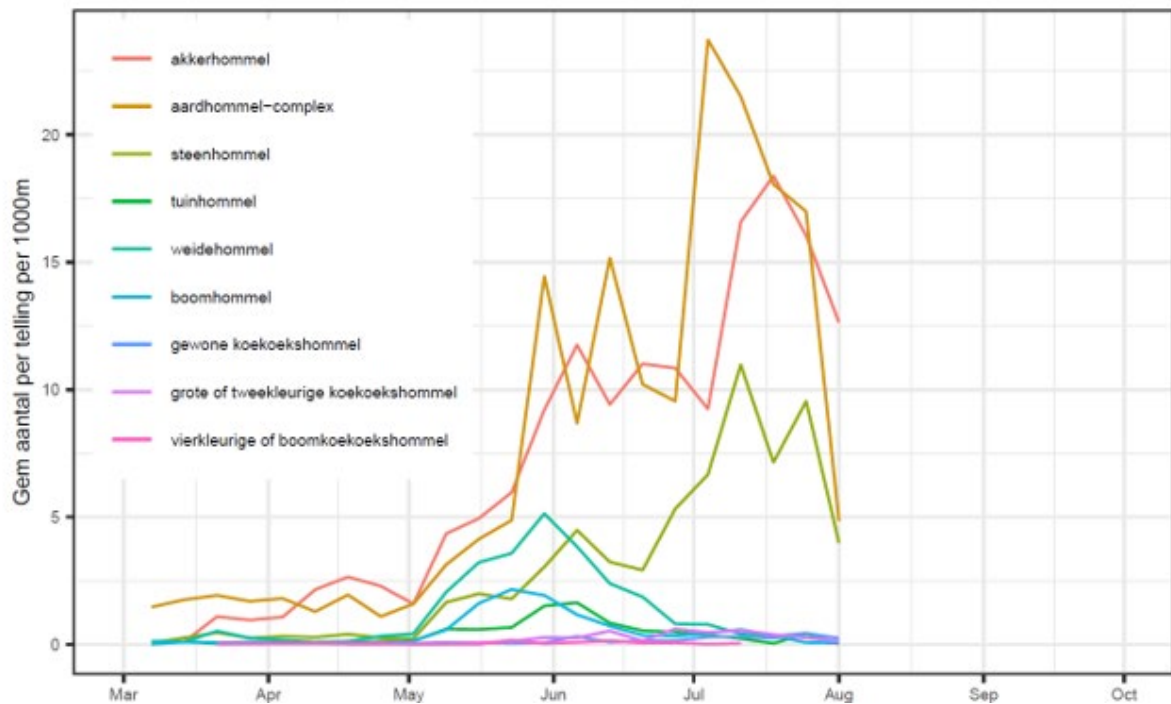
Hommels totaal ten opzichte van andere jaren

Het totaal aantal hommels lijkt dit jaar rond het gemiddelde te zitten. De voorjaarspiek begon vroeg, maar de twee weken voorsprong waren in juli weer verdwenen, zodat de zomerpiek alsnog midden juli lag. Het is afwachten hoe de aantallen zich de komende tijd gaan ontwikkelen. Met het natte weer begin augustus zou het kunnen zijn dat de aantallen daardoor lager uitkomen dan in voorgaande jaren.

Soorten op een rij: voorjaarssoorten uitgevlogen

In onderstaande grafiek is goed te zien dat de voorjaarssoorten weidehommel, boomhommel en tuinhommel uitgevlogen zijn. Hier en daar kun je nog een koningin weidehommel of boomhommel tegenkomen, en in bloemrijke gebieden zelfs nog enkele werksters tuinhommel. Verder is goed te zien dat de drie meest algemene soorten een aantalspiek laten zien in juli. Ook in augustus vliegen zij nog in grote aantallen rond. De grote koekoekshommels zijn nu allemaal zo goed als weg. De gewone koekoekshommel is gewoonlijk een maand later en mannetjes van deze soort zijn nog goed te vinden op distels, knoopkruid en jakobskruid.

Boomhommels en weidehommels in augustus

Ondanks dat de weidehommel en boomhommel uitgevlogen zijn, worden deze soorten nog steeds gemeld in juli en augustus. Zelf zien wij deze soorten niet meer. Hoogstens een verdwaalde koningin die nog niet in winterslaap gegaan is. Ook op Waarneming.nl zien wij geen weidehommels en boomhommels meer voorbijkomen. Daarom vermoeden wij dat bijvoorbeeld verbleekte akkerhommels weleens worden aangezien voor boomhommels, en steenhommels voor weidehommels (voor het verschil steenhommel en weidehommel zie vorige nieuwsbrief). Mocht je een van deze twee soorten tegenkomen en twijfelen, maak foto's en stuur ze aan ons via meetnethommels@naturalis.nl

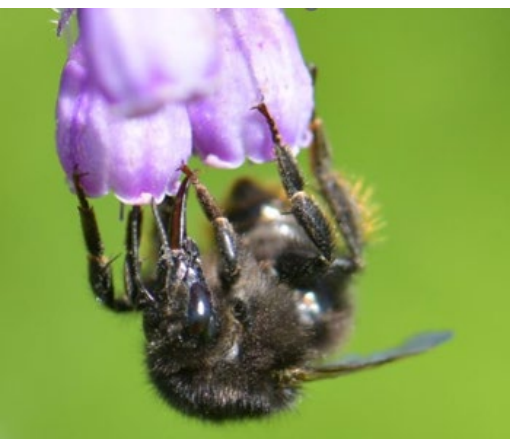
Ook de beeldherkenning gaat hier regelmatig de mist in. Wij kijken graag mee!

Boomhommel vrouwtje (links) en akkerhommel vrouwtje (rechts). Bij de akkerhommel zijn kop en tong lang, terwijl die bij boomhommel korter zijn. Dit vergt enige oefening in het veld. Tekeningen: Jeroen de Rond.

Het is soms erg lastig te zien: zijn de haren op de achterlijfspunt zuiver wit (boomhommel) of verbleekt (akkerhommel)? Hier twee akkerhommels. Bron: Waarneming.nl

Grashommel koningin op gewone smeerwortel.
Foto: Pieter Haringsma

Er zijn dit jaar nog geen grashommels gezien. Hoe kan dat?

Er worden steeds minder grashommels gezien binnen het meetnet. In 2024 werden slechts 10 exemplaren totaal gezien. In 2025 zijn dat er nog nul, ook al hebben we nieuwe telroutes in geschikt leefgebied. Met name in Zeeland werd de soort voorheen regelmatig geteld en nu niet meer. Wat is jullie ervaring? Zien jullie nog wel grashommels, maar niet op maar naast de telroutes? Wij horen het graag! Stuur ons je ervaringen met deze soort via meetnethommels@naturalis.nl

Excursies

Ook dit jaar organiseren we weer een serie excursies waar je als hommels- of vlinderteller aan kunt deelnemen. Om een keer samen in het veld te oefenen met hulp van een van ons. Of wanneer je eens een keer wilt uitproberen hoe het is om een hommel te vangen met een net en deze te hanteren voor het maken van foto's voor

determinatiedoeleinden. Hieronder vind je het voorlopige excursieprogramma voor hommeltellers. Je kunt je aanmelden door een bericht te sturen aan meetnethommels@naturalis.nl. Meer info ontvang je na aanmelding. De excursies duren ongeveer drie uur, afhankelijk van het weer en hoeveel er te zien is. Je kunt uiteraard met meer dan een excursie mee. Het excursieprogramma is ook te vinden op <https://www.bestuivers.nl/meetnethommels>, onderaan de pagina.

Datum	Provincie	Locatie	soort/algemeen
9 augustus 2025 – 10:00 – 13:00 uur	Zeeland	Goes	grashommel
10 augustus 2025 – 13:00 – 16:00 uur	Drenthe	Assen, Asserbos	Algemeen
13 augustus 2025 – 13:00 – 16:00 uur	Drenthe	Dwingelderveld	heidehommel, veenhommel
16 augustus – 13:00 – 16:00 uur	Gelderland	Arnhem Presikhaaf	Algemeen
27 augustus – 13:30 – 16:30 uur	Noord-Holland	Zaanstreek	Algemeen NB beperkt aantal plekken

Inloop vragenuurtje

Het organiseren van een wekelijks vragenuurtje was een proef. De laatste drie vragenuurtjes waren zonder deelnemers. Daarom hebben we besloten om deze vragenuurtjes niet opnieuw te organiseren. Vragen m.b.t. het tellen, het meetnet of determinaties kunnen natuurlijk altijd gesteld worden via meetnethommels@naturalis.nl

Nieuwsbrieven

Deze nieuwsbrief is specifiek voor tellers van het meetnet vlinders en het meetnet hommels. Er is ook een algemene nieuwsbrief van De Vlinderstichting, daar kunt u zich ook voor aanmelden op www.vlinderstichting.nl.

Wilt u ook uw ervaring delen met andere tellers?

Heeft u leuke ervaringen op uw route en wilt u die delen met andere tellers? Wij ontvangen graag uw verhaal. Stuur het naar meetnet@vlinderstichting.nl.

Contact

Mocht u contact met ons willen, dan kunt u ons altijd bellen of e-mailen.

Landelijk Meetnet Vlinders
Chris van Swaay
José Kok, Kars Veling, Maurits Mocnik
Tel.: 0317 467346
meetnet@vlinderstichting.nl

Hommelmeetnet: Johan van 't Bosch, Dominic Dijkshoorn
Meetnethommels@naturalis.nl

Deze nieuwsbrief wordt via e-mail verstuurd aan alle tellers van het Landelijk Meetnet Vlinders en het Landelijk Meetnet Hommels. Mocht u geen prijs stellen op de nieuwsbrief, dan kunt u de verzending stoppen door op meetnet.vlinderstichting.nl bij Instellingen het vakje bij Nieuwsbrief ontvangen uit te vinken. Klik hiertoe eerst op het groene vakje "aanpassen".